

Atlas Demonstrator

Nieuwsbrief 7, april 2009

Deze nieuwsbrief informeert u over de voortgang van de Atlas Demonstrator en wordt verspreid onder alle betrokkenen bij de ontwikkeling van de Atlas Leefomgeving.

INHOUDSOPGAVE

- Groen licht voor Atlas Leefomgeving
- Pilot partners denken mee
- Kosten en effecten van de Atlas Leefomgeving bekeken
- Aankondiging plenaire sessie
- ... werkt aan de Atlas Leefomgeving - Interview met Julie Ng-A-Tham

ALGEMEEN NIEUWS

Groen licht voor Atlas Leefomgeving

Op 2 april werd de evaluatie van de verkennende fase van het programma Atlas Leefomgeving alsmede het voorgestelde advies voor vervolg besproken in het DUIV. De bijeenkomst was ambtelijk degelijk voorbereid zodat de DUIV vertegenwoordigers van IPO, VNG, Unie van Waterschappen en VROM vanuit hun eigen achterban goed wisten wat ze wilden. Tijdens de feitelijke bespreking in het DUIV waren er een aantal toevoegingen en suggesties en ontstond er vervolgens gemakkelijk consensus over de doorgang.

Met dit besluit staan we op de overgang van de verkenningsfase naar de uitwerkingsfase, waarin de bouw en uitrol van de Atlas Leefomgeving plaats vindt. Wat heeft de verkenningsfase aan belangrijke informatie opgeleverd?

Gaat de eindgebruiker straks krijgen wat hij verlangt?

Onderzoek op basis van de Atlas Demonstrator laat zien dat Atlas de juiste informatie voor de eindgebruikers kan ontsluiten. Het onderscheid tussen professionele gebruikers van Atlas en burgers blijkt niet zo eenduidig te maken. Wel is er verschil tussen de mate van diepgang die verschillende gebruikers willen. Door deze differentiatie in eindgebruikers is het van groot belang dat de Atlas gebruikersvriendelijk wordt. De Atlas moet eenvoudig zijn voor eindgebruikers die snel een overall beeld willen en daarnaast voldoende mogelijkheden bieden voor verdieping door specifiek geïnteresseerde eindgebruikers.

De uitdaging van de metadata

Een andere vraag die tijdens de verkenningsfase beantwoord is, betreft de vindbaarheid, betrouwbaarheid, actualiteit, begrijpelijkheid en bruikbaarheid van de gepresenteerde informatie. Dit alles blijkt prima realiseerbaar mits de metadata aangeleverd wordt en steeds beschikbaar is.

Willen bronhouders meedoen?

De potentiële bronhouders (gemeenten, provincies, milieudiensten, etc.) zijn positief over de mogelijkheden van de Atlas Leefomgeving. Bij grote en ambitieuze organisaties is Atlas op redelijke termijn zonder noemenswaardige inspanning inpasbaar. Bij kleine gemeenten is Atlas lastiger inpasbaar wanneer deze gemeenten dit op eigen kracht moeten doen. Ondersteuning bij de invoering is bij deze gemeenten essentieel.

Nieuwe thema's

De bouwfase van de Atlas Leefomgeving zal circa twee jaar duren. In deze periode zullen ook nieuwe thema's gekozen worden voor ontsluiting via Atlas. Voor de uitrol naar nieuwe thema's moet optimaal gebruik gemaakt worden van bestaande gegevens (laaghangend fruit). Gedacht wordt aan thema's als bodem, water en externe veiligheid.

- Meer informatie: david.vandenburg@minvrom.nl en caroline.van.de.veerdonk@rivm.nl.

Pilot partners denken mee

In het vroege voorjaar van 2009 bezocht een Atlas vertegenwoordiging alle lokale, regionale en landelijke deelnemers aan de verkennende fase. De resultaten van de verkennende fase werden gepresenteerd en enkele medewerkers werden wegwijs gemaakt in de Atlas Demonstrator. Daarnaast is inzicht gegeven in de uitwerkingsfase, waarin de daadwerkelijke bouw van de Atlas Leefomgeving plaats vindt.

De tot nu toe afgelegde bezoeken aan de provincies Noord-Brabant, Utrecht en Gelderland, de gemeenten Amsterdam en Deventer en de Milieudienst SRE werden vanaf de kant van de pilot partners goed bezocht en zeker goed gewaardeerd. Nog te bezoeken zijn de provincie Overijssel, ProRail en het Planbureau voor de Leefomgeving.

Succesfactoren

De resultaten van de verkennende fase en de hoofdlijnen voor de uitwerking (ontwerp, bouw, uitrol) leidde tot een levendige discussie over succesfactoren voor een Atlas.

Een belangrijke reden voor (bestuurders van) provincies, gemeenten en milieudiensten om aan de Atlas mee te doen is transparantie: voldoen aan Aarhus, WOB, Inspire en SEIS (een Europees milieu-informatiesysteem). Door de Atlasinformatie te 'embedden' in gemeentelijke en provinciale websites worden lokale, regionale en nationale informatielagen met elkaar verbonden terwijl de bronhouder zijn eigen uitstraling behoudt.

Om in de Atlas informatie (kaarten) zinvol te kunnen vergelijken is uniformering van (meta)data cruciaal. De Atlas organisatie wil bestaande harmonisatieprocessen stimuleren bij onder meer Geonovum en het Ministerie van VROM (implementatie van Inspire).

Het succes van de Atlas wordt volgens de partners mede bepaald door de bekendheid die aan het systeem meegegeven wordt en de positionering ten opzichte van vergelijkbare initiatieven. Goede communicatie vanuit de Rijksoverheid is daarbij van belang.

Het aantrekkelijk maken van de Atlas voor burgers door het aanbieden van handelingsperspectief, actuele informatie (via sms of e-mail) en een forum voor groepsdiscussie is tevens een succesfactor. Bovendien kan een 'teaser' de burger in de Atlas site trekken. Kortom: met een voor eindgebruikers aantrekkelijke Atlas kan de bronhouder zich naar burgers toe zichtbaarder maken.

Waardevolle ideeën

Tenslotte zijn tijdens de bijeenkomsten diverse suggesties aan de Atlasorganisatie meegegeven:

- Bij smogalarm online een signaal geven via Atlas Leefomgeving.
- Zwemwater als thema opnemen daar dit nauw aansluit bij behoeften van gebruikers.
- Ook zijn er veel ideeën over mogelijke samenwerkingsverbanden. De Gemeente Deventer wil de gemeenten van de Regio Stedendriehoek collectief informeren over wat nodig is om aan de Geo-ICT eisen van Atlas te voldoen. SRE op zijn beurt probeert gemeenten rondom Eindhoven te enthousiasmeren mee te doen aan Atlas en onderzoekt mogelijkheden gemeenten hiermee te ondersteunen.
- De Atlas Leefomgeving zou niet slechts de feitelijke milieusituatie moeten weergeven, maar ook een oordeel moeten geven over de kwaliteit, bijv. met een rapportcijfer of een kleur.
- Het E-Overheid project GemGids biedt gemeenten een 'tool' om meldingen van burgers te stroomlijnen. Wellicht is deze tool ook handig voor Atlas...
- Gebruikers zouden de mogelijkheid moeten hebben om een pinpoint op de kaart te zetten met daaraan gekoppeld een mededeling aan de gemeente (bijv. een rondzwervende vuilniszak).
- Meer informatie: caroline.van.de.veerdonk@rivm.nl.

Kosten en effecten van de Atlas Leefomgeving bekeken

Ter afronding van de verkennende fase is Quintens gevraagd de te verwachten kosten en effecten van een Atlas Leefomgeving in beeld te brengen. Dit is nog niet zo eenvoudig, omdat de maatschappelijke effecten van de Atlas Leefomgeving (zoals verbeteren van transparantie) lastig te kwantificeren zijn in termen van baten. Veel hangt af van een aantal (ontwerp-)beslissingen, die nog genomen moeten worden. Toch levert het onderzoek interessante inzichten op omtrent de kosten (in geld en fte's) voor bronhouders en voor de centrale Atlas organisatie.

Bij het in beeld brengen van de kosten heeft Quintens onderscheid gemaakt tussen de kosten voor de bronhouders en de kosten voor de Atlasorganisatie. In zekere zin zijn deze kosten deels uitwisselbaar. Immers: als de Atlasorganisatie meer investeert in het in technische of organisatorische zin faciliteren van de bronhouders, verschuiven er kosten van bronhouders naar de Atlasorganisatie.

Een eerste inschatting van de kosten bij de bronhouders levert de volgende tabel op:

Enmalige kostenposten	Bedrag / tijdbelasting
Alleen indien speciaal en alleen voor de Atlas een server wordt aangeschaft: aanschafkosten server. Deze kosten kunnen in de praktijk vrijwel altijd worden gedeeld met andere projecten.	€ 5.000 - € 10.000 of een gedeelte hiervan
Geo-ICT'er en ICT-beheerder: wegwijs worden, werkproces eerste keer doorlopen, tests uitvoeren, etc.	5 - 8 dagen
Enmalige kostenposten per nieuw toegevoegde dataset/kaartlaag	
Inhoudsdeskundige en geo-ICT'er: op orde krijgen van (meta-)data en bijsluitersinfo	½ - 1 dag voor beiden
Structurele algemene kostenposten	
Beheer server, software en kennis op peil houden	0,1 - 0,2 fte
Structurele kosten per update van een dataset/kaartlaag	
ICT-beheerder en inhoudsdeskundige i.s.m. geo-ICT'er: updaten van (meta-)data en bijsluiters info	Ca. 3 uur per update

De kosten voor de centrale, landelijke beheersorganisatie, die nodig zal zijn om de Atlas draaiende en up-to-date te houden, zijn globaal geschat op de volgende bedragen:

Enmalige kostenposten	Bedrag / tijdbelasting
Technische infrastructuur éénmalig	€ 20.000 - € 80.000
Structurele kostenposten	
Technische infrastructuur structureel	€ 4.000 - € 16.000 per jaar
Beheerkosten hard- en software, onderzoekskosten, monitoren van de informatie en algemeen management en ondersteuning	3 - 10 fte

Uitbreidingsvarianten

Afhankelijk van de ambities kan er gekozen worden voor een aantal uitbreidingsvarianten. Er is een technische uitbreiding mogelijk, waarbij de data van de bronhouders 'in cache' opgeslagen worden, wat de performance van de website aanzienlijk verbetert. Deze variant vraagt een zwaardere server (eenmalige kosten voor de landelijke beheersorganisatie; € 20.000 - € 25.000). Ook wat betreft ondersteuning van de bronhouders zijn uitbreidingsvarianten mogelijk:

1. telefonische helpdesk;
2. vliegende brigade voor aangesloten bronhouders;
3. beschikbaar stellen van ICT-consultants voor nieuw aan te sluiten bronhouders die enkele dagen komen helpen bij het technisch en organisatorisch inpassen van aansluiting op de Atlas Leefomgeving.

Met name voor kleinere gemeenten zal het naar verwachting een aanzienlijk verschil maken als er ook fysiek op hun werkvloer ondersteuning geboden kan worden (uitbreidingsvarianten 2 en 3).

Effecten van Atlas Leefomgeving

Het in kaart brengen van de effecten van een Atlas Leefomgeving is gebeurd tijdens een workshop met de werkgroep Organisatie, met daarin vertegenwoordiging van diverse gemeenten, provincies en milieudiensten. De belangrijkste effecten blijken:

1. verbeterde communicatie en interactie tussen overheid en de burger en tussen de diverse overheden onderling;
2. verbeterde toegang tot informatie vanuit de kant van de vragers;
3. efficiencyverbetering aan de kant van de 'aanbieders', waardoor tijd en (daarmee) kosten bespaard worden.

Aangezien op dit moment de Atlas zich tussen de verkenningsfase en uitwerkingsfase bevindt, is het logisch dat nog niet alle knopen zijn doorgelicht. Pas naarmate in de komende periode de verschillende aspecten in meer detail duidelijk worden, wordt het mogelijk om een echte kwantitatieve kosten- en batenanalyse uit te voeren. Overigens zal het ook dan moeilijk blijven om alle positieve maatschappelijke effecten in baten te kwantificeren.

- Meer informatie: Frank van Kouwen (fvk@quintens.nl) en Ernestine Elkenbracht (elk@quintens.nl).

Aankondiging plenaire sessie

Op dinsdag 19 mei van 13.30-16.30 uur is er weer een plenaire sessie bij Regardz Eenhoorn in Amersfoort.

Programmacoördinator Julie Ng-A-Tham wil tijdens deze bijeenkomst inzicht bieden in de overall resultaten van de verkennende fase en deze feestelijk afsluiten. Verder zal ze alvast een doorkijkje bieden naar het vervolg: de bouw en uitrol van een Atlas Leefomgeving. Uitnodigingen met het programma worden binnenkort verspreid, maar noteer deze datum alvast in je agenda!

- Meer informatie: caroline.van.de.veerdonk@rivm.nl.

JULIE NG-A-THAM WERKT AAN DE ATLAS LEEFOMGEVING

Julie Ng-A-Tham is als programmaleidster bij VROM betrokken bij het project Atlas. 2 april was daarom ook voor haar een belangrijke datum; het bestuurlijk overleg vond toen plaats in het DUIV tussen IPO, VNG, Unie van Waterschappen en VROM. Het DUIV besloot dat door kon worden gegaan met het vervolg van de Atlas Leefomgeving. De bouw van een Atlas Leefomgeving gaat door!

Op 2 april werd het project Atlas besproken in de commissie DUIV. Wat waren de reacties?

Alle partijen zijn positief en willen ook voor het vervolg betrokken blijven. Dat vind ik natuurlijk erg fijn. De Unie van Waterschappen wil zeker een rol spelen als 'waterkwaliteit' in beeld komt. Het IPO gaf nog als aandachtspunt mee goed te kijken naar de te onderscheiden wensen van de verschillende eindgebruikers en de VNG adviseerde de internationale ontwikkelingen op het vlak van INSPIRE en SEIS mee te nemen.

Waar is de Atlas organisatie momenteel mee bezig?

Nu zijn we vooral bezig met de vormgeving van het vervolg. Wat zijn de activiteiten en hoe kunnen we deze efficiënt organiseren? Verder is sinds kort de nieuwe ICT-projectleider bij het RIVM bekend: Ger Cox, waar we heel erg blij mee zijn.

Hoe kijk je terug op de medewerking van de pilot partners en andere betrokkenen?

Het is een hele enthousiaste en gedreven club en daarom ook geweldig om mee te werken. Omdat praktijkgegevens en ervaringen onmisbaar zijn, ook voor wat nog komen gaat, hopen we dat die betrokkenheid zo blijft.

Wanneer is de Atlas voor jou een succes?

Een Atlas Leefomgeving, die er goed uit ziet en bezoekers antwoord geeft op vragen, zal hopelijk echt gebruikt worden door professionals en burgers. Uiteindelijk streven we naar tevreden gebruikers.

Julie bedankt iedereen ten slotte nog expliciet voor alle inzet, energie én humor op z'n tijd!

COLOFON

De nieuwsbrief heeft als doel pilot partners, werkgroepleden en andere betrokkenen te informeren over de voortgang van de Atlas Demonstrator.

De redactie ligt in handen van het RIVM. De redactieleden zijn: Elselien Blokland, Willeke van den Hoek, Ingrid van Kuilenburg, Caroline van de Veerdonk en Cindy Vros.

Voor reacties op de nieuwsbrief, het aanleveren van nieuwe berichten en aan-/afmeldingen verzendlijst:

Cindy.Vros@rivm.nl (030 - 274 3419) en/of Ingrid.van.Kuilenburg@rivm.nl (030 - 274 2969).